

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Zlatko Čobović, Tamara Skrozza, Jelena Petković, Nadežda Budimović, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Rodoljub Šabić, Ana Martinoli, Sanja Pavlović, Olivera Milošević i Zlata Kureš, na sednici održanoj 27. 2. 2025. godine jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstom „HRVATI DOŠLI NA FON DA RUŠE SRBIJU! Evo dokaza narode, crno na belo, kako susedi postavljaju vođe ‘studentskog’ protesta”, objavljenim 2. januara 2025. godine, portal “Alo.rs”

1.prekršio je tačke 1, 2, 4 i 5 Poglavlja I (Istinitost izveštavanja) Kodeksa novinara i novinarki Srbije o obavezi novinara/novinarke da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izveste o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda koje propisuje Kodeks i da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja, kao i odredbe po kojima je prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na stav javnosti o nekom događaju jednako njihovom namernom iskrivljivanju ili iznošenju laži, a naslov ne sme da bude u suprotnosti sa suštinom teksta,

2.prekršio je tačke 1, 2, 3 i 4 Poglavlja III (Odgovornost novinara/novinarke), po kojima su novinari/novinarke dužni da rade u javnom interesu i da, u skladu sa profesionalnim normama, objavljuju činjenice neophodne građanima da donose informisane odluke, da neguju kulturu i etiku javne reči, ne koriste govor mržnje, agresivnu retoriku ili retoriku koja može podsticati na diskriminaciju ili agresivno ponašanje, kao i da odgovornost javnosti ne smeju da podrede interesima drugih, a posebno ne interesima izdavača, korporacija, vlada i drugih državnih organa,

3. prekršio je tačke 1 i 3 Poglavlja V (Poštovanje dostojanstva), po kojima novinari/novinarke ne smeju da diskriminišu, između ostalog, na osnovu rase, pola, roda, starosti, ličnih svojstava, seksualne orijentacije, jezika, vere, političkog i drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla i dužni su da poštuju princip nenanošenja štete ugledu i dostojanstvu ličnosti i da ne učestvuju u širenju neistina ili kontinuiranom zlonamernom narušavanju reputacije osoba o kojima izveštavaju,

4.prekršio je i tačku 1 Poglavlja VI (Poštovanje i zaštita privatnosti), po kojoj su novinari/novinarke obavezni da poštuju privatnost ljudi o kojima pišu.

Nalaže se portalu „Alo.rs“ da odluku objavi u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Advokati braće Lazara i Luke Stojaković Isa Spahović i Ahmed Delomeđac podneli su dve odvojene žalbe na isti tekst, kojim su, kako su naveli, prekršene brojne tačke Kodeksa iz poglavlja Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara/novinarki, Poštovanje dostojanstva i Poštovanje i zaštita privatnosti. Braća Stojaković, inače student Fakulteta organizacionih nauka, u tekstu su označeni su kao vođe studentskih protesta (iako znamo da protesti nemaju vođe, dodaju advokati) i kao „Hrvati koji su došli u Beograd da ruše Srbiju”. Po mišljenju žalilaca, ovakvi tekstovi predstavljaju i pokušaj podriivanja međunacionalne mržnje, izmišljanjem zavere hrvatskih službi. U žalbi su istakli da je portal objavio i pasoše Lazara i Luke Stojaković, „da bi pojačali utisak o mešanju stranih sila u proteste u Srbiji”, koje su u međuvremenu uklonjene. Tekst nije potpisan imenom autora, ne navode se izvori, niti su studenti o kojima se piše pozvani da daju izjave, navedeno je, između ostalog, u žalbama.

U odgovoru na žalbu Viktor Petrović, odgovorni urednik portala „Alo.rs”, tvrdio je da objavljene informacije nisu uvredljive, jer nije nečasno ni biti vođa studentskih protesta, ni biti Hrvat, niti učestvovati u protestima protiv institucija Republike Srbije. Urednik je ukazao i na to da iako nije naveden izvor, na šta novinar ima pravo, ne znači da dobijene informacije nisu proverene, te da žalitelj nije dostavio nikakav dokaz kojim bi osporio objavljene informacije.

Po oceni Komisije za žalbe tekst je tendenciozan, zlonameran, politički intoniran i u suprotnosti sa osnovnim profesionalnim standardima koji prodrazumevaju tačno, objektivno i nepristrasno infomisanje u javnom interesu. Čitaocima se tvdnjama da su „vođe blokade FON-a“ i „Hrvati“ sugerise da su i oni instruirani od hrvatske tajne službe SAO, kao i grupa „studenata“ iz Hrvatske koja je boravila u Beogradu „u cilju podstrekivanja tenzija i eskalacije prilika na blokiranim fakultetima“, na koju se odnosi drugi deo teksta. Za ovako ozbiljne optužbe nisu ponuđeni nikakvi dokazi, niti se portal poziva na bilo kakve izvore. Urednik veruje da medij ne treba ništa da dokazuje, već da žalioци treba da dostave dokaze da to što je objavljeno nije tačno.

Komisija je zato zaključila da su spornim tekstom prekršene odredbe koje se odnose na obavezu tačnog i objektivnog izveštavanja u skladu sa standardima Kodeksa, pravljenja jasne razlike između činjenica, pretpostavki i nagađanja, kao i na zabranu objavljivanja neosnovanih optužbi, kleveta i glasina. Kodeks obavezuje novinare da sa dužnom pažnjom provere sve činjenice, da konsultuju relevantne izvore i da nepristrasno izveštavaju o svim važnim događajima, a posebno o političkim i društvenim.

Takođe, tvrdnje urednika da „nije nečasno“ biti vođa protesta protiv institucija Republike Srbije i Hrvat, Komisija smatra neprimerenim i licemernim, budući da su ove kvalifikacije iznete sa ciljem da se uvrede podnosioci žalbi, kao i da bi se, zbog hrvatskog državljanstva, povezali sa tamošnjom tajnom službom, čime se podstiče i međunacionalna mržnja.

Cilj teksta nije, po oceni članova Komisije, bio informisanje javnosti, već diskreditacija učesnika studentskih protesta i narušavanje njihove reputacije. Ovakvim izveštavanjem portal diskriminiše osobe o kojima piše na osnovu drugačijeg mišljenja i nacionalnosti, a diskriminaciju podstiče i upotrebom neodgovarajuće, agresivne retorike.

Komisija podseća i da su novinari/novinarke dužni da rade u javnom interesu i da, u skladu sa profesionalnim normama, objavljuju činjenice neophodne građanima da donose informisane odluke, da neguju kulturu i etiku javne reči, ne koriste govor mržnje, agresivnu retoriku ili retoriku koja može podsticati na diskriminaciju ili agresivno ponašanje, kao i da odgovornost javnosti ne smeju da podrede interesima drugih, a posebno ne interesima izdavača, korporacija, vlada i drugih državnih organa. Sve to je, po mišljenju Komisije, izostalo u ovom slučaju..

S obzirom na činjenicu da je isti tekst objavljen gotovo istovremeno u tri različita medija, te da su braća Stojaković od kada su počeli studentski protesti česta meta medijskih optužbi i napada, Komisija veruje da se protiv njih vodi kampanja, čime je prekršena i odredba Kodeksa koja novinarima zabranjuje učešće u širenju neistina ili kontinuiranom zlonamernom narušavanju reputacije osoba o kojima izveštavaju,

Članovi Komisije posebno ukazuju na drastičnu povredu privatnosti podnosilaca žalbe objavljivanjem njihovih ličnih podataka i fotografija, posebno fotografija pasoša, koje su u međuvremenu uklonjene. Po Kodeksu, privatni podaci i zapisi, uključujući i privatne fotografije, video i druge zapise objavljene na društvenoj mreži ili drugoj platformi, moguće je objavljivati samo uz prethodnu saglasnost te osobe ili njenih zastupnika, osim u slučajevima kada javni interes preteže nad pravom na privatnost ili kada ih je ta osoba namenila javnosti.

Komisija ponovo ukazuje i na to da je ovako neodgovorno „izveštavanje“ opasno i po bezbednost ljudi koji su na ovaj način označeni kao saradnici stranih tajnih službi, koji rade na destabilizaciji države.

Beograd, 27. 2. 2025.

Predsedavajući

Zlatko Čobović